

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Ajankohtainen oikeuskäytäntö

Liisa Maanpää ja Teija Jokinen

25.9.2024

Luonnonsuojelun ajankohtaispäivä 9.10.2024

Pääskyt purettavissa tai remontoitavissa rakennuksissa

- Erityisesti räystäspääskyt ja tervapääskyt pesivät tyypillisesti rakennusten räystäiden alla ja katonrajan koloissa.
- Molemmat lajit ovat erittäin uhanalaisia ja käyttävät samoja pesiä vuodesta toiseen.
- EUT C-252/85: Pesien suojelussa on huomioitava aiemmin rakennettujen pesien tai käytössä olleiden pesien merkitys lintulajien pesimäbiologiassa.
- KHO:2022:H792: Pesäpaikkauskollisten lintujen pesiä ei saa vahingoittaa eikä alueen olosuhteita muuttaa niin, että pesien käyttö estyy.
- LSL 70 §: Rauhoitettujen lintujen häirintä on kiellettyä erityisesti lisääntymisaikana eikä pesiä saa hävittää. Pesien hävittäminen on kiellettyä lisääntymisajan ulkopuolella, jos kyse on eläimen tekemästä pesästä, jota se käyttää toistuvasti.

➡ Räystä- ja tervapääskyjen pesiä ei saa hävittää edes pesimäajan ulkopuolella, eikä lintujen pääsyä pesäpaikoilleen saa estää.

Mitä tehdä, jos purettavassa tai remontoitavassa rakennuksessa havaitaan pesiviä pääskyjä?

- Asia pitäisi selvittää hyvissä ajoin ennen toimenpiteiden aloittamista, jotta mahdollinen poikkeuslupahakemus ehditään käsitellä ennen seuraavaa pesimäkautta.
- Jos pesintä huomataan toimenpiteiden aloittamisen jälkeen, tulee työt seisauttaa.
- Poikkeuslupa tarvitaan, jos pääskyjen pesintää häiritään, lintujen pääsy pesäpaikoilleen estetään tai pesät hävitetään töiden yhteydessä.
- Pääskylaji/lajit tulee määrittää ja pesämäärä arvioida tarvittaessa konsulttiapua käyttäen.
- Myönteisten poikkeuslupapäätösten lupaehdoissa velvoitetaan usein keinopesien asentamista, koska poikkeuslupa voidaan myöntää vain, jos sen mukaisten toimien ei katsota vaarantavan lajin suotuisan suojelutason saavuttamista.
- Lisäksi ehtoina on, ettei toimille ole muuta tyydyttävää ratkaisua ja että rakennuksen purkaminen/remontoiminen on tarpeen kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi. Esim. vesikaton uusiminen asukkaiden terveellisen asuinympäristön turvaamiseksi, vanhan rakennuksen purkaminen sen sivullisille aiheuttamien riskien tai haitta-aineiden takia.

KHO:2011:1439 Muu tyydyttävä ratkaisu pesien hävittämiselle pesimäajalla

- Kaakkois-Suomen ympäristökeskus ei myöntänyt Haminan kaupungille poikkeuslupaa tervapääskyn pesien hävittämiseen pesimäajalla koulurakennuksen purkutöiden yhteydessä.
- Koulun purkaminen oli mahdollista toteuttaa pesimäkauden jälkeen. Purkutöistä koululaisille aiheutuvaa haittaa ei pidetty kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden vaarantumisena, sillä terveyshaitan pystyy estämään mm. huputuksella ja ilmanvaihtolaitteiden sulkemisella.

--> Muu tyydyttävä ratkaisu on toimenpiteiden siirtäminen pesimäajan jälkeiseen aikaan, vaikka siitä syntyy lisäkustannuksia ja se edellyttää erityisjärjestelyitä.

KHO:2022:H792

Luonnonsuojelulain rauhotussäännökset

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto myönsi Rauman kaupungille ja Rauman Satama Oy:lle luvan vesialueen ruoppaamiseen ja pengertien rakentamiseen (lainvoimainen).
- VARELY kielsi hallintopakkopäätöksellä jatkamasta toimenpiteitä, sillä alueella pesi pesäpaikkauskollisia merimetsoja ja harmaahaikaroita.
 - Olosuhteissa tapahtunut olennainen muutos: merimetsokolonia, harmaahaikarayhdyskunnasta kehittynyt Suomen merkittävimpiä -> luonnonsuojelulain vastainen toiminta
- Hakijat valittivat päätöksestä. Valitus hylättiin Turun HAO:ssa ja KHO:ssa.
- *Jos toiminnasta voi aiheutua haitallisesti lintulajin pesintään vaikuttavia häiriöitä, korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännön mukaan (KHO 2015:124) tällaista toimintaa on pidettävä tahallisenä häiritsemisenä, vaikka toiminnan varsinaisena tavoiteltuna tuloksena ei olisi häiritseminen.*
 - Otettava huomioon lintujen pesimäajalla tehtävissä toimenpiteissä ja muinakin aikoina, mikäli kyseessä on pesäpaikkauskollinen laji, sekä tarvittaessa kysyttävä lupatarpeen arviota. Poikkeusluvan tarve riippuu mm. siitä, millaisella alueella toimenpiteitä tehdään ja minkälaista häiriötä niistä syntyy.
- Yleispoikkeusta 82 § (maa- ja metsätalous, rakennustoiminta, rakennusten ja laitteiden käyttö) ei sovelleta lintuihin eikä 78 §:n tiukan suojelun eliölajeihin.
- Hallintopakon käytölle asetetut edellytykset ovat täyttyneet.

Tiukasti suojeltujen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suoja

Rainer Carpelan Vastavalo

- Tiukasti suojeltuja lajeja ovat luontodirektiivin IV liitteen lajit, kuten liito-orava
- Euroopan unionin tuomioistuin on ottanut kantaa asumattomien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojeluun (C/477/19). Kansallisesti KHO on linjannut, että em. päätöstä sovelletaan mm. liito-oravaan (2451/2023).
- Päätösten mukaan tiukasti suojellun lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen käsite kattaa myös levähdyspaikat, joilla eläinlaji ei enää ole, jos on riittävän todennäköistä, että kyseinen laji palaa näille levähdyspaikoille
- **Mitä tarkoittaa liito-oravan kohdalla:** Aikaisemmin käytössä ollut liito-oravalle edelleen soveltuva liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka on suojeltu, vaikka papanoita ei havaittaisi tarkastettaessa. Paikka tulkitaan suojelluksi, vaikka sen ympäristö olisi heikentynyt, jos se edelleen soveltuu liito-oravalle.

Tuulivoima ja susi

- Susi (*Canis lupus*) luontodirektiivin liitteen IV a laji (poronhoitoalueen ulkopuolella)
- LSL:n 78 § 2 mom: lajin yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää
- MRL 9 §: merkittävien vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa
- MRL 197 §: noudatettava mm. luonnonsuojelulakia
- [Susikanta Suomessa maaliskuussa 2024 - Jukuri \(luke.fi\)](#)
 - ”Läntisessä Suomessa erottuu vahvimman susikannan alueena **Varsinais-Suomen, Satakunnan eteläosien**, läntisen Uudenmaan, E-Hämeen länsiosan ja P-Hämeen lounaisosan muodostama alue, missä oli noin puolet Suomen kaikista susireviireistä.”

KHO:2019:160 Tuulivoimakaava

- OYK mahdollisti 9 tuulivoimalan rakentamisen
- Kaava-alue oli susien reviirin ydinaluetta tai susien keskimääräistä enemmän käyttämää aluetta ja osalla tuulivoimaloiden alueista oli susien tunnettujen pesäpaikkojen aluerajauksia
- Selvityksissä oli pidetty mahdollisena, että OYK:n toteuttamisella oli merkittävää suden elinympäristön heikentävää vaikutusta ainakin lyhyellä aikavälillä
- Jäi huomattava epävarmuus siitä, kuinka merkittäviksi ja laaja-alaisiksi haitalliset vaikutukset (tuulivoiman rakentaminen ja käyttö) mm. susien liikkumisen ja reviirin käytön kannalta muodostuvat
- LSL:n 49 §:n 1 mom (nyk. 78 § 2 mom) kiellettyjen vaikutusten aiheutumista ei ollut laadittujen selvitysten perusteella mahdollista poissulkea
- OYK ei perustunut MRL:n 9 §:n mukaisiin riittäviin selvityksiin

KHO 18.6.2020/2641 (lrs) Tuulivoimakaaava

- OYK mahdollisti 36 tuulivoimalan rakentamisen
- KHO:lle esitetyt selvitykset osoittivat yhdenmukaisesti, että kaava-alueella tai sen lähiympäristössä ei ollut kaavan hyväksymisajankohtana susireviirejä eikä kaava-alue ollut tuolloin susien tai muidenkaan suurpetojen keskeistä elin- tai pesimäaluetta
- Selvitysten riittävyttä ja sisältövaatimusten täyttymistä arvioitiin kaavan hyväksymisajankohdan tilanteen perusteella
- Kaavan toteuttamisessa oli otettava huomioon, ettei LSL:n 49 §:n 1 momenttiin (nyk. 78 § 2 mom) perustuvaa lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämistä koskevaa kieltoa rikottu
- OYK on perustunut MRL:n 9 §:ssä tarkoitettuihin riittäviin selvityksiin

KHO:2023:70 Tuulivoimakava

- OYK mahdollisti 7 tuulivoimalan rakentamisen (19.11.2020)
- Luotettavia havaintotietoja susien esiintymisestä kaava-alueella ja kyse on ollut suuresta määrästä laumahavaintoja
- Kaavan laatijalle oli välittömästi kaavaehdotuksen nähtävillä olon jälkeen ilmoitettu paikallisen riistanhoitoyhdistyksen vuosina 2019 ja 2020 tekemistä susihavainnoista
- Em. tiedot on myöhemmin viety suurpetojen seuranta järjestelmään (= Tassu-järjestelmä) ja maaliskuussa 2021 julkaistuu LUKEn raporttiin
- Mikä merkitys annettava ennen kaavan hyväksymistä kaavoittajalle ilmoitetuille, mutta kaavan hyväksymisen jälkeen viranomaistietona julkaistuille uusille susihavainnoille?

KHO:2023:70 jatkuu...

- Kaavan laatijalle on ennen kaavan hyväksymistä esitetty riittävän luotettavia havaintotietoja susien esiintymisestä kaava-alueella
- Kyse on ollut suuresta määrästä laumahavaintoja, eikä yksittäisistä susihavainnoista
- Merkitystä ei ole sillä, että tieto uudesta susireviiristä oli julkaistu viranomaistietona vasta kaavan hyväksymisajankohdan jälkeen
- Yleiskaavan laatijan olisi siten tullut ennen yleiskaavan hyväksymistä ryhtyä tarpeellisiin lisäselvityksiin
- OYK ei perustunut MRL:n 9 §:n mukaisiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin

KHO:2023:73 Rakennusluvan myöntäminen

- Kunnan rak.- ja ymp.ltk oli myöntänyt tuulivoimayleiskaavaan perustuen rakennusluvut 8 tuulivoimalalle
- Hankealueelle oli OYK:n hyväksymisen jälkeen muodostunut susireviiri
- Oliko tuulivoimaloiden rakennushanke mahdollista toteuttaa aiheuttamatta susien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämisen- ja heikentämiskiellon vastaisia vaikutuksia?
- Rakennuslupahakemuksiin tullut sisällyttää MRL:n 131 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettu selvitys tuulivoimaloiden rakentamisen vaikutuksista alueella esiintyviin susiin (6 = muu olennainen selvitys)
 - Selvityksillä on voitava riittävän luotettavasti osoittaa, että vaikutukset eivät ole LSL:n vastaisia
- Selvitys susien esiintymisestä hankealueella perustui rakennuslupien hakijan esittämiin selvityksiin sekä KHO:n LUKE:lta pyytämään lausuntoon

KHO:2023:73 jatkuu...

- Susien reviirialueet ovat pinta-alaltaan huomattavan laajoja
- Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämis- ja heikentämiskielto voi koskea vain verrattain suppeita alueita
- Kielto ei velvoita suojelemaan suden koko elinympäristöä
- Huomioitava kuitenkin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittelyyn liittyvät lajikohtaiset erityispiirteet sekä se, että tuulivoimaloista saattaa aiheutua häiriötä rakennuspaikkaa laajemmalle alueelle
- Hankealue sijoittui 820 km²:n suuruisen reviirin reunalle
- Hankealueella tai sen vaikutusalueella ei tunnettuja susien lisääntymis- tai levähdyspaikkoja; ei lauman olemassaolon kannalta keskeistä aluetta
- KHO otti huomioon mm. potentiaalisten lisääntymisalueiden laajuudesta ja susien lajikohtaisista piirteistä saadut selvitykset
- Selvitykset riittävät -> LSL:n vastaisia vaikutuksia ei aiheudu

Turun HAO:n päätökset 28.8.2024 nro:t H1448/2024, H1450/2024 ja H1451/2024 Rakennusluvut (ei lainvoimainen)

- Ymp.ltk myöntänyt rakennuslupia tuulivoimaloille osayleiskaavaan perustuen ja alueelle on muodostunut OYK:n laatimisen jälkeen susireviiri
- HAO pyytänyt lausunnon LUKE:lta
 - Tuulivoimalat sijoittuvat susireviirille
 - Ydinreviiriä ei voida tarkoin määrittää (ei GPS-seurantaa)
- Luvanhakijan susivaikutusten arviointi
 - Reviiriltä tehty runsaasti havaintoja susista myös hankealueen lähellä
 - Elinympäristötarkastelu -> suden lisääntymiselle potentiaaliset alueet (poissuljenta) -> pirstaleisesti lähinnä reviirin keski- ja pohjoisosissa (asutus, tiheä tieverkosto)
 - Tuulivoimahanke sijoittuu reviirin eteläosaan reviirin reunan ja keskiosan välille
 - Hankkeen vaikutusalue rajoittuu suppealle osalle reviiriä, joskin yhdelle alueen potentiaalisista pesimäympäristöistä

Turun HAO:n päätökset jatkuu...

- Ei arvioida kokonaisuudessaan aiheuttavan merkittäviä vaikutuksia reviirin elinkelpoisuuteen tai sen olemassaoloon
 - Mahdollista on, että hankkeen toteutuessa voimaloiden lähiympäristö ei enää jatkossa olisi susien lisääntymisen kannalta potentiaalista aluetta, mikä vähentää reviirin pesimiseen soveltuvien alueiden määrää noin 9-14 %
 - Laadittujen selvitysten perusteella jää epävarmuus siitä, kuinka merkittäviksi ja laaja-alaisiksi tuulivoimaloiden rakentamisesta ja käytöstä aiheutuvat haitalliset vaikutukset muodostuvat
 - Rakentamistoimien oikealla ajoittamisella voitaisiin välttää häiriön aiheuttaminen suden kannalta herkkään aikaan keväällä ja näin ollen myös vaikutukset pesintään
 - Rakennuslupa-asiaa käsiteltäessä ei ole kuitenkaan otettu huomioon hankkeen vaikutuksia susiin eikä päätöksessä ole asetettu määräyksiä, joilla pyritäisiin vähentämään hankkeen vaikutuksia suden pesintään
- > Varovaisuusperiaate huomioon ottaen kiellettyjen vaikutusten aiheutumista ei selvitysten perusteella ole mahdollista riittävällä tavalla poissulkea

KHO:n muu päätös 2336/2024

- KHO hylkäsi kyläyhdistyksen hakemuksen OYK:n hyväksymistä koskevan **lainvoimaisen päätöksen purkamiseksi**
 - Aiemmin HAO hylännyt kaavapäätöksestä tehdyn valituksen eikä KHO myöntänyt valituslupaa
- Susireviiri alueelle kaavan hyväksymisen jälkeen
- Kaavoituksessa päätöksen lainmukaisuutta arvioitaessa voidaan ottaa huomioon vain päätöksentekohetkellä olemassa olleet tosiseikat ja muut olosuhteet sekä niistä tuolloin saatavissa ollut selvitys
- **KHO todennut selvyiden vuoksi:** LSL:n 78 §:ssä säädetty luontodirektiivin liitteessä IV a mainittujen eläinlajien, kuten suden, **lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämis- ja heikentämiskielto on lainvoimaisesta yleiskaavasta huolimatta voimassa ja tulee ottaa huomioon myönnettäessä tuulivoimahankkeelle rakennuslupia tai muita päätöksiä tehtäessä**

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kiitos!

Julkaisuja:

Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt

[SY_1_2017.pdf \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Komission tiedonanto

Ohjeasiakirja luontodirektiivin mukaisesta yhteisön tärkeinä pitämien eläinlajien tiukasta suojelusta

[Komission tiedonanto Ohjeasiakirja luontodirektiivin mukaisesta yhteisön tärkeinä pitämien eläinlajien tiukasta suojelusta - Publications Office of the EU \(europa.eu\)](#)

liisa.maanpaa@ely-keskus.fi

teija.jokinen@ely-keskus.fi